

Zagadki ludowe

z okolicy Myślenic podał Pobratymiec.

1. Stoi panna w oknie, ogonek jej moknie. Co to jest?
(Nitka z igłą.)
2. Stoi panna w kąciku, w cornym kabociku¹⁾. Co to jest?
(Mioła.)
3. Nie je, nie pije, a chodzi i bije. Co to jest?
(Zegar.)
4. Zielono jak łąka, bioło jak mąka, mo ogon jak mys. Co to jest?
(Rzepa.)
5. Ótérech ch(ł)opoków goni, a zoden sie nie dogoni. Co to jest?
(Kozł n zom n.)
6. Dwa słupy stoją, na tych słupach jest wieś, na tej wsi jest miasto, a na tem mieście jest półka, a na tej półce jest las, a w tym lesie pasie sie bydło. Co to jest?
(Człowiek.)
7. Stoi panna przy słupie, trzymo rękę na d.... Co to jest?
(Kładka kluczem.)
8. Co jest lepsze? plaskury²⁾ bez skóry, cy opolone z pieca?
(Opolone bo to chleb, a plaskury to ja... krówskie.)
9. Co jest lepsze? cy chroboczków³⁾ becka, cy złota lozecka?⁴⁾
(Becka chroboczków bo to pszynca, a lozecka to wąż.)
10. Stoi lozecka, na ty lozece półecka, a w ty półeccc tysiąc. Co to jest?
(Mak.)
11. Fitu, Fitu, pełno skrzyńia aksamitu. Co to jest?
(Komin z sadzami.)
12. Ociec (ojciec) sie rodzi, a syn po swiecie chodzi. Co to jest?
(Ogień i dym.)
13. Wstań, zgoń z kobierzyna, weź ze sobą nikielnika, bo jus kosmoc z gogowiną, u sumnika. Co to znacy?
(Wstań, zgoń z kobierzyna (z pod pierzyny), weź ze sobą nikielnika (kija), bo jus kosmoc (wilk) z gogowiną (owca), u sumnika [w lesie].)
14. Trzy lozecki w jednym glidzie⁵⁾, drugo z kropką ku niej idzie, trzecio w górze przekryslono, cworto kołem obtocono, piąto z węża przekręcono, szóstó w księżyc przyciemińnio. Co to jest?
(Trzy laseczki w jednym rzędzie (m), druga z kropką ku nim przyciemińnio (o) = (Miosó).
otoczona (o), piąta w węża przekręcona (s), szóstá w księżyc idzie (i), trzecia w górze przekryslona (j), czwarta kołem

¹⁾ Kabat, kabacik (strój wierzchni).

²⁾ Śliwki zielone, nieudałe.

³⁾ Robaczków, ⁴⁾ laseczka.

⁵⁾ rzędzie.

15. Stoi panna w ciemnicy, syje bez igły, bez nici, — a uszyła taki kwiat, co na cały świat. Co to jest? (Ksiazyc).
16. Ctery (cztery) panny do jednej dziury sr... Co to jest? (Wymie krowy, szepod nfoj).
17. Stoi panna przy słupie, trzymo warkoc przy d... Co to jest? (Mioła).
18. Tysiąc braci, jednym pasem oposani. Co to jest? (Snopok zoz).
19. Większo zopora, niżli komora. Co to jest? (Stoka, ziem, więzkaz, ni z jest cała).
20. Stoi polka, a w tej polce, mogę przysiadz, ze jest tysiąc. Co to jest? (Ma).
21. Leci, leci skrzydeł ni mo, siado, siado, d... ni mo. Co to jest? (Śnieg).
22. Z ciała fuzyjo, chlebem nabijo, do pięty mierzy, a w nos uderzy. Co to jest? (D...).
23. Trzysta sześćdziesiąt pinć ptoków razem z dwunostu orłami, zniosły jedno jajo. Co to jest? (Rok).
24. Leci ptosek po pod lasek, lelitko⁶⁾ sie za nim wlece. Co to jest? (Koiwotok, gdy nie pzed).
25. Ni mo rąk, ani nóg, a jak wstanie, to do góry dostanie. Co to jest? (Dym).
26. Wysoki tatka, séroko matka, syn salony, a córka ślepo. Co to jest? (Niebo, ziemia, wiatr, = świat).
27. Roz tylko byłem na ziemi, by zrobić ludzi dobrymi, a zem był groźny, surowy — powiedzą góry, parowy. Co to jest? (Potop).
28. Po biołej górze, corne gęsi orza. Co to jest? (Fisac po papierze).
29. W kosuli sie rodzi, a nago chodzi. Co to jest? (Ser).
30. Siwy wół, wypiuł wody pelny dół. Co to jest? (Mroz).
31. W kościele było: coś i nic. Coś wylazło drzwiami, nic oknem. Co zostało? (i...).
32. Cyrwony korol, winny smak, kamienne serce, a cemu tak? Co to jest? (Wisnia).
33. W zamku siedzi, a nie pon. Co to jest? (Klucz).
34. Beculecka wina, a w niej dziurki ni ma. Co to jest? (Jajo).

⁶⁾ jelitko.

35. Przyjechali niemcy w cyrwonych sukienkach, gdy ich rozbirali, nad nimi płakali. Co to jest?
(Cebula).
36. Jechoł Marek na jarmarek, kupiuł konia bez ogona, przysed do dom, przyprawiuł mu ogon. Co to jest?
(Tęta).
37. Leci ptosek po nad dasek, sypie sie mu z tyłu piosek. Co to jest?
(Młyn).
38. Siedzi chłop na dachu, kurzy fajke tabaku. Co to jest?
(Komin).
39. W lesie było, liście miało, przysło do dom — zaskrzyphiało. Co to jest?
(Skrzyptce).
40. Malusinkie, corniusinkie, nowięksego cłeka rusy. Co to jest?
(Pchła).
41. Stoi dziwka w kumorze, opadły jom pociyrze. Co to jest?
(Dzięła i obręze).
42. Co jest pod nyrką?
(Podnóweze).
43. Biółych cielątek pełny chliwicek, a mindzy nimi cyrwony bycek. Co to jest?
(Język i zębły).
44. Na syroki łące, owiecek tysiące, między nimi pastyrz, co mo cęsto rogi. Co to jest?
(Księżyc i gwiazdy).
45. Litera w literze, chowają pastyrze. Co to jest?
([w] = owe).
46. Kiedy byłem u siebie, lotołem po niebie. Dzis mnie pokrajano, w corny krwi zmocano i godać kazano. Co to jest?
(Fęsie pńoro).
47. Zimą zachowany, latem zapomniany. Co to jest?
(Piec).
48. Co panna mo w środku, nié mo wdowa i mężatka, komin ma na końcu. Co to jest?
(Litera „n”).
49. Jedzie, jedzie po ężelezie, dusy nié mo, duse wiezie. Co to jest?
(Kolej).
50. Przyjechała hucno imoś z zograncy, zomiskała bez jakiś eos w piwnicy, wszyćkim głowy zawracała w zopusty, naostatek najadła sie kapusty. Co to jest?
(Bezka z wina).
51. Ludziom służę do ubrania, do przykrycia lub posłania, u innego zaś stworzenia służę jo w miejsce odzienia; jestem przez życie, nie słysę nie godom, a przecież wiele nowin minowiadow z zopusty. Co to jest?
(Pńoro ężęse).

52. Siedzi panna w pokoju, warkocki mo na polu. Co to jest?
(Marchew w ziemli).
53. W spodku grzmi, a wyrochem sie łysko. Co to jest?
(Maszyniczka).
54. Zamiost nóg mo čtyry rogi, a choć skrzydeł ni mo — leci, ludziom
rozpowiada. Co to jest?
(List).
55. Siedzi panna na przypiecku, mówi pociyrz po mimiecku. Co to jest?
(Kotka).
56. Rycy wół, na sto gór, na trzysta go słychać. Co to jest?
(Trzmoć).
57. Trzy konie, o jednym ogonie. Co to jest?
(Widły).
58. Stoi dąb na środku wsi, korzenie mo w środku, a gałązki u spodku.
Co to jest?
(Dąb = chlop, korzenie = wnątrze cłowicka, gałązki = palce).
59. Przysed ćwiórnog, przewrócił trójnogi, przysed dwojnog, wybiul
ćwiórnogi. Co sie to stało?
(Dwojnóg = cłowiek i wybiul kota).
60. Poleciał bystrowidz z bystrością do radości, a jak nie bedzie obfi-
tości, to bedzie po radości, prose księdza jegomości. Co to sie stało?
(Do tego jest godka. — [Wyjaśnienie]).

Godka.

To było tak:

Roz jeden ch(ł)opok na wsi, kcioł być kuniecznie księdzem, a niemrawa¹⁾ by(ł)a z niego strasno i rozturchoc²⁾. Tak jak sie tak w domn napiyroł kuniecznie na tego księdza, tak matka zaprowadzi(ł)a go nojprzodzi do jegomościa na plebanija, i jena strasecnie pytać³⁾ jegomościa, zeby go nojprzodzi wyegzaminował cy un (on) zdatny jest na księdza, albo nie. Tak dopiro jegomoś(ć) jak sie popaczuł na takiego śpika, co to ani sie mył, ani cesoł porzomnie, tak se zarosinki pomysłoł: „pockoj łyku! jo cie tu zaroz wyegzaminuję, ze ci sie roz na zowsze księdzem być odniekce, bo se mysłoł, że to chopok do nicego. A matka chopoka sto(ł)a i ceka(ł)a co to z tego bedzie. Tak dopiroś jegomoś pytają sie tego chopoka:

— Skoroś ty mój kochany taki mądry, co kces być księdzem, to powidz mi mój kochany, co to jes(t) bystrość?

— Hm! bystrość — pado rezolutnie chopok — to jes(t) coś takiego niby góra wysoko, a spadzisto, co nikaj na niom wyliź(ć).

— A jegomoś(ć) na te odpowiedź usmiechnuł sie i pado: — G(ł)upiś ty mój chopoku z twoją górą, jak — nie przymirzając —

¹⁾ niezgrabny, ²⁾ niedbający o siebie, ³⁾ prosić.